

Ruotsinsuomalaisten vähemmistöpoliittinen ohjelma

Ruotsinsuomalaisten valtuuskunnan kolmannen varsinaisen täysistunnon vuonna 2002 hyväksymä ja vuonna 2003 sekä 2008 tarkistettu

Copyright: Sverigefinländarnas delegation/Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta

Sisällysluettelo

Ruotsinsuomalaisten vähemmistöpoliittinen ohjelma	Sivu
I. Yleistä	1
II. Valtuuskunnan tasa-arvopoliittinen ohjelma	3
III. Vähemmistöpoliittinen kieli- ja koulutusohjelma	3
IV. Kulttuuripoliittinen ohjelma	6
V. Sosiaalipoliittinen ohjelma	11
VI. Ruotsinsuomalaisen valtuuskunnan jäsenyhteisöt	15

I. Yleistä

Ruotsin kansallinen vähemmistöpolitiikka

Ruotsin valtiopäivät päätti joulukuussa 1999 kansallisesta vähemmistöpolitiikasta. Päätöksen kautta suomen kieli sai vähemmistökielen aseman ja ruotsinsuomalaisista tuli kansallinen vähemmistö. Kansallinen vähemmistöpolitiikka pohjautuu Ruotsin allekirjoittamaan Euroopan neuvoston vähemmistökielisopimukseen (*Europeiska stadgan för regionala eller minoritetsspråk*) ja Euroopan neuvoston vähemmistösuojasopimukseen (Europarådets ramkonvention). Sopimusten astuttua voimaan 1. päivä kesäkuuta 2000 valvontavastuu niiden noudattamisesta siirtyi Euroopan neuvostolle. Euroopan neuvoston sopimukset ovat luonteeltaan valtioidenvälisiä, ihmisoikeudellisia sopimuksia, Euroopan neuvoston sopimukset ovat luonteeltaan valtioidenvälisiä, ihmisoikeudellisia sopimuksia, joita Ruotsin valtio on kansainoikeudellisesti sitoutunut noudattamaan. joihin neuvoston jäsenvaltiot ovat kansainoikeudellisesti sitoutuneet.

Valtiopäivien vähemmistöistä tekemän päätöksen hengen mukaan vähemmistöjen kielestä ja kulttuurista tulee tiedottaa Ruotsin koko yhteiskunnalle. Vähemmistöpoliittinen ohjelma koskee ruotsinsuomalaisia sekä soveltuvilta osin Ruotsissa asuvia suomenruotsalaisia.

Toimet:

1. Ruotsin tulee nostaa allekirjoittamansa ja vahvistamansa Euroopan neuvoston vähemmistökielisopimukseen sisältyvien sitoumusten tasoa.
2. Ruotsi allekirjoittaa, vahvistaa ja implementoi Euroopan neuvoston alueellisia ja vähemmistökieliä koskevan sopimuksen 13 artiklan 2 C kohdan, joka koskee omakielistä hoitoa sosiaalialan hoitolaitoksissa kuten esim. sairaaloissa.
3. Valtiovallan tulee pikaisesti laajentaa suomen kielen hallintoaluetta ja laatia koko maan kattava vähemmistölaki.

Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta

Valtuuskunnan tavoitteena on suomen kielen aseman vahvistaminen ja suomen kielen säilymisen turvaaminen Ruotsissa, suomalaiseen ja suomenruotsalaiseen kulttuuriperinteeseen pohjautuvan ruotsinsuomalaisen kulttuurin kehittäminen, suomenkielisten laitosten ja palvelujen luominen eri yhteiskunta-aloilla sekä tietoisien ja aktiivisten vähemmistöryhmän ylläpitäminen Ruotsissa.

Toimet:

1. Ruotsin hallituksen on taattava valtuuskunnalle riittävä taloudellinen tuki, jotta se voi toimia Euroopan Neuvoston konventioiden ja sääntöjensä edellyttämällä tavalla.

Vähemmistöpolitiikan toteuttaminen

Vähemmistöpolitiikka on Ruotsin yhteiskunnalle uusi politiikan alue, ja se takaa ensimmäisen kerran kollektiivisia oikeuksia kokonaisille kansanryhmille. Vähemmistöpoliittinen päätös tulee nähdä varovaisena ensi askeleena uudella politiikan alalla. Päätös ei sellaisenaan takaa ruotsinsuomalaiselle vähemmistölle riittäviä oikeuksia, vaan vaatii valtiovallalta huomattavia yhteiskunnan eri alueille suunnattuja lisätoimia.

Toimet:

1. Enemmistöyhteiskunnan ja päättäjien on saatava riittävästi tietoa vähemmistöpoliittisesta päätöksestä ja sen velvoitteista sekä tietoa vähemmistökielten ja -kulttuurien historiasta ja kansallisten vähemmistöjen nykypäivästä.
2. Valtiovallan on toimittava konkreettisesti Euroopan Neuvoston vähemmistöpoliittisissa sopimuksissa vahvistamiensa päätösten mukaisesti ja välittömästi toteuttaa Euroopan Neuvoston huomauttavat puutteet.
3. Vähemmistöpolitiikan konkreettiseksi toteuttamiseksi on vähemmistöpoliittiset päätökset mahdollisimman suuressa määrin implementoitava lakeihin, asetuksiin ja muihin, yhteiskunnan eri alojen virallisiin asiakirjoihin.
4. Ruotsin kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä on säädettävä Ruotsin perustuslaissa.
5. Vähemmistöasioita käsittelevien valtion virastojen, kuntien ja maakäräjien on saatava selkeät vähemmistöpoliittiset toimeksiannot, perustettava asiantuntevat vähemmistökysymyksiä käsittelevät osastot/yksiköt ja laadittava vähemmistöpoliittiset toimintaohjelmat, huomioitava niiden kannanotot sekä taattava niille tarvittavat toimintaedellytykset .
6. Kunnilla on oltava kunnallinen vähemmistöpoliittinen ohjelma.
7. Vähemmistöasioita käsittelevien poliittisten elinten ja viranomaisten on oltava kiinteässä vuorovaikutuksessa ruotsinsuomalaisten perustamien edunvalvontaelinten kanssa kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja huomioitava niiden kannanotot. Vaikuttaminen koskee vähemmistöpolitiikan konkreettista toteuttamista, tehtyjen päätösten seuranta, uuden vähemmistöpolitiikan

kehittämistä ja Euroopan neuvoston kannanottojen huomioimista.

8. Ruotsinsuomalaisten valtuuskunnan ensisijaisena tehtävänä on vastata virallisesta edunvalvonnasta keskustasolla ja sen jäsenyhteisöjen paikallis- ja alueellisella tasolla.
9. Ruotsinsuomalaisten edunvalvontaelinten on toimittava paikallisten ja alueellisten vähemmistöryhmien perustamiseksi ja vähemmistöpoliittisten ohjelmien laatimiseksi.
10. Ruotsissa asuville suomenruotsalaisille on myönnettävä vähemmistöasema.

Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö

Ruotsinsuomalainen vähemmistö tekee läheistä yhteistyötä Ruotsin neljän muun kansallisen vähemmistön kanssa.

Toimet:

1. Valtuuskunta toimii enemmistöväestön ja eri etnisten ryhmien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämiseksi.
2. Valtuuskunta toimii kiinteässä vuorovaikutuksessa Euroopan neuvoston kanssa, antaa neuvostolle tietoja ajankohtaisesta vähemmistöpoliittisesta tilanteesta ja valvoo Euroopan neuvoston kannanottojen toteuttamista.
3. Valtuuskunta toimii läheisessä yhteistyössä Suomenruotsalaisten kansankäräjien, hallitusten välisen vähemmistöryhmän ja suomalais-ruotsalaisen koulutusneuvoston kanssa.

II. Valtuuskunnan tasa-arvopoliittinen ohjelma

Ruotsinsuomalaisten Valtuuskunnan tavoitteena on tasa-arvo, mikä lisää suvaitsevaisuutta ja demokratiaa yhteiskunnassa.

Naisilla ja miehillä on oltava samat oikeudet ja mahdollisuudet vaikuttaa ja osallistua valtuuskunnan kaikkeen toimintaan yhteiskunnan eri alueilla. Ruotsinsuomalainen vähemmistö täytyy saada yhdenvertaiseksi valtaväestön kanssa, mutta tärkeä on myös sukupuolten välinen tasa-arvo.

Toimet:

1. Ruotsinsuomalaisten Valtuuskunnan kaikista päätöksistä tulee heijastua tasa-arvoperiaatteiden noudattaminen.
2. Jotta tasa-arvoajattelu voisi toimia käytännössä, Ruotsinsuomalaisten Valtuuskunta kehottaa jäsenjärjestöjään ottamaan valinnoissaan huomioon tasa-arvon niin pitkälle kuin mahdollista.

III. Vähemmistöpoliittinen kieli- ja koulutusohjelma

Kieli- ja koulutuspolitiikan lähtökohta on, että Ruotsin yhteiskunta on sitoutunut tukemaan suomen kielen säilyttämistä kehittyvänä ja toimivana kielenä Ruotsissa. Se edellyttää yhteiskunnalta aktiivisia toimia suomen kielen välittämiseksi sukupolvelta toiselle.

Valtion Kouluviraston on aktiivisesti toimittava niin, että kunnat noudattavat valtion vahvistamaa vähemmistöpolitiikkaa esikoulun ja koulun osalta. Virastojen yhteyteen on perustettava yksikkö, jolla on resursseja antaa kunnille ja vanhemmille informaatiota sekä arvioida, miten kunnat toteuttavat vähemmistöpolitiikkaa esikouluissa ja kouluissa. Lisäksi virastoihin tulee perustaa referenssiryhmä, johon tulee kuulua sekä ruotsinsuomalaisten että Ruotsin hallituksen/kouluviraston johdon nimittämiä jäseniä. Virastoihin on perustettava virat, joiden pääasiallinen toimenkuva on valvoa, kehittää ja arvioida suomenkielistä ja suomen kielen opetusta koko maassa ja toteuttaa yksikön/referenssiryhmän päätöksiä

ja toimeksiantoja. Viranhaltijoilla on oltava riittävä pätevyys ja suomen kielen taito.

Ruotsinsuomalaisen vähemmistön tärkein tavoite on taata jokaiselle ruotsinsuomalaiselle lapselle oikeus suomen kielen oppimiseen ja ruotsinsuomalaisen identiteetin kehittymiseen.

Kunnilla tulee osana vähemmistöpoliittista toimintaohjelmaa olla kieli- ja koulutuspoliittinen ohjelma, jota kunnat velvoitetaan noudattamaan.

Yhteiskunta ei voi toteuttaa aktiivista vähemmistöpolitiikkaa, ellei äidinkieltä rekisteröidä. Tämänhetkiset tilastot kertovat ylimalkaisesti, kenellä on suomalainen tausta, mutta eivät ilmoita näiden äidinkieltä. Informaatio ja vähemmistölle suunnatut toimet eivät tavoita niitä, joille ne on tarkoitettu.

Toimet:

1. Ruotsissa on oltava valtakunnallinen kieli- ja koulutuspoliittinen ohjelma suomen kielelle.
2. Kouluviraston yhteyteen on perustettava suomen-kielisen esiopetuksen ja opetuksen osasto/referenssiryhmä.
3. Kouluvirastoon on perustettava virka/virat, jonka/joiden tarkoituksena on kehittää, valvoa ja arvioida suomenkielistä opetusta ja suomen kielen opetusta koko maassa.
4. Jokaisessa kunnassa on oltava vähemmistökysymyksistä vastaava virkailija/osasto tai ruotsinsuomalaisten kysymyksistä vastaava virkailija/osasto.
5. Kaikkien Ruotsissa asuvien äidinkieli on rekisteröitävä.
7. Myös suomenruotsalaisilla lapsilla on oltava oikeus suomen kielen opetukseen koulussa.
8. Ruotsinsuomalaisia ja ruotsalaisia lapsia/nuoria on kannustettava lukemaan suomen kieltä koulussa.

Esikoulu

Lapsen kielenkehityksen samoin kuin myöhemmän kielen**oppimisen** ja identiteetin pohja luodaan esikouluiässä. Ruotsinsuomalaiset perheiden ja perheiden, joissa yksi puhutuista kielistä on suomi, on saatava tiedotusta äidinkielen ja kaksikielisyyden kehityksestä ja merkityksestä.

Toimet:

1. Koko maassa on oltava lakisääteinen oikeus suomenkieliseen esikouluun joko kokonaan tai osittain sekä äidinkielen tukeen.
2. Kuntien on järjestettävä suomenkielisiä esikouluja/esikouluosastoja ja tiedotettava niistä.
3. Kuntien on tehtävä yhteistyötä suomenkielisen esikoulutoiminnan järjestämiseksi
4. Ruotsissa on oltava lakisääteinen oikeus äidinkielen harjoitukseen.
5. Kuntien on oltava velvolliset järjestämään kielenharjoitusta, vanhempien vaatiessa sitä.
6. Ruotsissa on oltava lakisääteinen oikeus perustaa omia ruotsinsuomalaisia esikouluja ja kunnan avustus on maksettava niissä olevien lasten mukaan.
7. Esikoulunopettajien koulutusta ja jatkokoulutusta on järjestettävä suomen kielellä.
8. Kuntien on etsivän toiminnan avulla otettava selvää ruotsinsuomalaisista perheistä ja näiden halusta sijoittaa lapsensa suomenkieliseen esikouluun.
9. Ruotsinsuomalaisia on kannustettava perustamaan suomenkielisiä esikouluja

Peruskoulu

1990-luvun alussa toteutetun uudistuksen mukaan ruotsinsuomalaisilla on mahdollisuus perustaa omia

vapaakouluja. Tämänhetkisten säännösten mukaan peruskoulujen opetus on järjestettävä siten, että suomenkielisen opetuksen osuus on enintään 50 prosenttia opetuksesta. Tämä säännös on muutettava, jotta oppilaille voidaan taata aktiivinen kaksikielisyys.

Ruotsinsuomalaisten Valtuuskunta tukee eri tavoin uusien vapaakoulujen perustamista.

Myös kunnallinen koulu on velvoitettava järjestämään kaksikielisiä/äidinkielisiä luokkia, jos vanhemmat toivovat niitä.

Toimet:

1. Kuntien on selvitettävä, haluavatko ruotsinsuomalaiset vanhemmat lapsilleen suomenkielisen opetuksen.
2. Kunnat on velvoitettava vanhempien toivomuksesta järjestämään kaksikielisiä luokkia.
3. Kunnat on velvoitettava tiedottamaan äidinkielen keskeisestä merkityksestä ja eri mahdollisuuksista oppia suomen kieltä.
4. Kuntien on solmittava sopimus oppilaspaikoista joko toisen kunnan kanssa tai ruotsinsuomalaisen vapaakoulun kanssa, mikäli kunnassa ei ole kunnallista koulua, jossa annetaan opetusta suomen kielellä.
5. Kuntien on kustannettava koulukuljetukset toisessa koulussa tai kunnassa suomen kielen opetukseen osallistuville oppilaille.
6. Rajoittava säännös suomenkielisen opetuksen määrästä peruskoulun kaksikielisillä luokilla ja vapaakouluissa on poistettava.

Lukio

Lukiokoulun osalta on epäselvyyttä suomen kielen asemasta, oppilaiden oikeudesta valita suomen kieli ja opetuksen tasosta, kun suomea opetetaan äidinkielenä. Opetuksen tason on vastattava muiden jatko-opintoihin oikeuttavien aineiden opetuksen tasoa.

Myös tiedot äidinkielen merkityksestä ja kehityksestä lukioiässä ovat puutteellisia. Jotta kaikki halukkaat oppilaat saisivat mahdollisuuden äidinkielen opiskeluun, tarvitaan koordinoitua kunnissa ja lukiokouluissa.

Toimet:

1. Kouluviraston on laadittava selkeät säädökset suomen kielen asemasta ja oppilaiden oikeudesta valita suomen kieli.
2. Suomenruotsalaisilla lapsilla on oltava oikeus suomen kielen opetukseen lukio-koulussa.
3. Kouluviraston on tiedotettava äidinkielen merkityksestä myös lukiotasolla.
4. Suomen kielen opettajilla on oltava muodollinen pätevyys opettaa suomen kieltä. Sen vuoksi Ruotsin on aloitettava suomenkielinen opettajainkoulutus.

Aikuisopiskelu

Ruotsissa on kaksi ruotsinsuomalaista kansankorkeakoulua, joista toisella on toimintaa kahdella paikkakunnalla.

Kansankorkeakoulut ovat keskeisiä laitoksia ruotsinsuomalaiselle vähemmistölle, sillä ne tarjoavat mahdollisuudet opintoympäristöön, jossa suomen kielellä on tärkeä asema. Niistä voidaan kehittää ruotsinsuomalaisia kulttuurikeskuksia ja ne voivat profiloitua vähemmistökeskuksiksi järjestämällä kulttuuritapahtumia ja esimerkiksi vähemmistötietouskoulutusta.

Toimet:

1. Ruotsinsuomalaisten kansankorkeakoulujen on saatava erityistä tukea voidakseen kehittyä ruotsinsuomalaisiksi kulttuurikeskuksiksi.
2. Ruotsinsuomalaisten kansankorkeakoulujen on saatava erityistä tukea voidakseen järjestää vähemmistötietouden koulutusta, koulutusta myös pienissä ryhmissä ja etäopetuksena koulutusta eläkeläisille.

Yliopistot ja korkeakoulut

Yliopistoissa ja korkeakouluissa on lisättävä mahdollisuuksia opiskella ja tutkia suomen kieltä ja suomen kielellä. Suomenkielisen tutkimuksen on oltava luonnollinen osa yliopistojen tutkimustoimintaa.

Toimet:

1. Ruotsinsuomalaisten korkeakoulujen perustamiseksi on taattava erityismäärärahat.
2. Suomen kielen kurssien järjestämiseksi on taattava erityismäärärahat.
3. Äidinkieleen suuntautuvaa opettajakoulutusta on järjestettävä useammassa yliopistoissa.
4. Opettajakorkeakouluissa tai yliopistoissa on nykyistä useammalla paikkakunnalla järjestettävä äidinkieleen suuntautuvaa opettajakoulutusta.

IV. Kulttuuripoliittinen ohjelma

Ruotsinsuomalaisten kulttuuritoiminnassa on tavoitteena kulttuuriautonomia. Ruotsinsuomalaisen vähemmistön kulttuurin tukemiseksi tarvitaan resursseja, joista ruotsinsuomalainen vähemmistö voi päättää itsenäisesti.

Toimet:

1. Valtion talousarviossa on osoitettava ruotsinsuomalaiseen kulttuuritoimintaan korvamerkittyjä määrärahoja, joiden jakamisesta ruotsinsuomalaisten edustajat voivat päättää.
2. Valtiovallan on tuettava taloudellisesti ruotsinsuomalaisten kulttuurilaitoksia.

Suomen kieli Ruotsissa

Suomen kieli on ruotsinsuomalaisen kulttuurin ydin, sitä kantava tekijä. Suomen kielen säilyttäminen ja huoltaminen on sen vuoksi ensiarvoisen tärkeää. Kaikkien ruotsinsuomalaisten edun mukaista on, että kieleemme säilyy ja kehittyy mahdollisimman samanlaisena kuin suomen kieli Suomessa. Suomen kielen sanaston kehitys Ruotsissa seuraa kuitenkin Ruotsin yhteiskunnan kehitystä. Yhteiskunnassa käyttöön tulevien uusien käsitteiden nimityksille kehitetään tarkoituksenmukaiset suomenkieliset vastineet, ellei nimitystä voida ottaa Suomesta.

On tärkeää, että Ruotsiin suunnitellaan kielipolitiikka, joka käsittää enemmistökielen ja kaikki viisi vähemmistökieltä, että tämä politiikka toteutetaan ja että tunnustetut vähemmistökielet tasavertaistetaan enemmistökielen kanssa mm. kielenhuollossa.

Toimet:

1. Kielineuvoston toiminta on turvattava, jotta suomen kielen huoltaminen ja kehittäminen jatkuisi.
2. Ruotsinsuomalaisia on kannustettava käyttämään suomen kieltä kaikissa mahdollisissa tilanteissa ja kiinnittämään huomiota kielensä käyttökelpoisuuden säilymiseen.

Ruotsinsuomalainen kirjallisuus

Ruotsinsuomalaisen kirjallisuuden kehittymisen edellytyksenä on valtion tuki. Tukea on myönnettävä sekä valmiiden käsikirjoitusten painatukseen että itse kirjoittamiseen ja painettujen teosten levittämiseen. Nuorille kirjoittajille on järjestettävä kirjoittajakursseja.

Toimet:

1. Valtion on tuettava ruotsinsuomalaista kirjallisuutta myöntämällä avustuksia kirjoittajakursseille, kirjallisuuden luomiseen, painattamiseen, kääntämiseen ja levittämiseen.
2. Ruotsinsuomalaisen kirjallisuuden kehittämistä tulee edistää mm. vakiinnuttamalla Kaisa Vilhunen kirjallisuuspalkinto ja luomalla arvostelupalvelu.

Kirjastot

Kunnallinen kirjastolaitos on laajin ruotsinsuomalainen kulttuurin alue. 1990-luvun alussa Ruotsissa oli yli sata sellaista suomenkielisen kirjallisuuden osastoa, jossa oli yli tuhat nidosta. Useissa kirjastoissa oli myös suomenkielistä henkilökuntaa. Sen jälkeen suomenkielisiä osastoja on suljettu ja henkilökunta siirretty uusiin tehtäviin. Koska uusia kirjoja ei ole hankittu riittävästi, lainaus on vähentynyt. Suomenkieliset osastot tarvitsevat lisää taloudellisia resursseja ja henkilökuntaa. On tärkeätä, että ruotsinsuomalaiset lapset lukevat suomenkielistä kirjallisuutta. Yksi keino erityisesti nuorten kiinnostuksen herättämiseksi on palveluiden tarjoaminen uusia viestintävälineitä käyttämällä. Kirjastojen on varauduttava ruotsinsuomalaisten eläkeläisten ryhmän kasvamiseen ja näille tarkoitettujen palvelujen laajentamiseen.

Toimet:

1. Kirjastoihin on hankittava uutta suomenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta.
2. Nuorille tarkoitettuja kirjastopalveluja on kehitettävä uusia viestintävälineitä käyttämällä.
3. Kirjastojen ja koulujen yhteistyötä on lisättävä.
4. Kirjailijavierailujen määrää on lisättävä.
5. Ikääntyneille ja muille erityisryhmille tarkoitettuja palveluja on kehitettävä.

Radio- ja tv-lähetykset

On tärkeää, että valtio takaa suomenkielisille radio- ja tv-lähetyksille tarpeelliset olemassaolon ja kehittymisen edellytykset. Niin suomenkielisten radio- kuin tv-ohjelmienkin tuottamisessa on erityisesti otettava huomioon nuorten ruotsinsuomalaisten tarpeet.

Toimet:

1. On selvítettävä, millaisia ohjelmapoliittisia periaatteita ruotsinsuomalaisissa radio- ja tv-lähetyksissä on noudatettava, jotta ne täyttäsivät ruotsinsuomalaisen vähemmistön tiedonsaantitarpeet parhaalla mahdollisella tavalla.
2. Suomenkielisen SR Sisuradion lähetysaikoja on lisättävä ja maantieteellinen levinneisyys säilytettävä.
3. Suomenkielisten televisiolähetysten määrää on lisättävä, painopiste on oltava Ruotsissa tuotetuissa ohjelmissa ja ohjelmapoliitikka sekä lähetysajat on tarkistettava.
4. Nuorille ja ikääntyneille on luotava omaa ohjelmatarjontaa.
5. Suomen TV:n näkyvyyttä on parannettava koko maassa ja kanavien valinnan mahdollisuuksia on laajennettava.
6. Ruotsinsuomalaisella julkisen palvelun medialla on oltava selkeä vähemmistöprofiili.
7. Enemmistölle suunnattujen suomenkielisten televisio-ohjelmien määrää on lisättävä.
8. Ruotsissa asuvien suomenruotsalaisten radio- ja tv-lähetysten tarve on huomioitava.

Teatteri

Elävään kulttuuriin kuuluu olennaisesti teatteri. Teatteri tukee äidinkieltä ja kehittää ja vahvistaa yksilön identiteettiä. Teatteritoiminnan pohjaksi tarvitaan suomenkielinen ammattiteatteri ja sen tueksi harrastajaryhmiä.

Ruotsin valtion on turvattava ammattiteatterin ja harrastajaryhmien talous. Suomenkielisen teatterin tulevaisuus voidaan taata, on teatterialan koulutukseen otettava kaksikielisiä opiskelijoita, jotta heidän suomenkielen taitoaan hyödynnetään.

Toimet:

1. Ruotsinsuomalaiselle teatteritaiteelle on annettava kehittymisen mahdollisuudet.
2. Itsenäisen, ruotsinsuomalaisen ammattiteatterin toiminta instituutiona on turvattava.
3. Ruotsinsuomalaisen Harrastajateatteriliiton toiminta ja teatteripalveluiden saanti kattavasti eri puolille Ruotsia on turvattava.
4. Harrastajateatteritoimintaa ja Suomesta tuotavia esityksiä on tuettava.
5. Teatterikouluihin on otettava suomenkielisiä ruotsinsuomalaisia opiskelijoita.
6. Teatteriesitysten näkökulkausta on kehitettävä.

Musiikki ja tanssi

Ruotsinsuomalaisten musiikkiharrastus on vilkasta. Musiikin alalla toimii Ruotsissa kaksi erityisjärjestöä ja lisäksi on runsaasti kuorotoimintaa. Ruotsin Radion suomenkielisen toimituksen Musalistat todistavat omaehtoisesta musiikinteosta. Myös kansanmusiikin harrastaminen on vilkasta ja omia ruotsinsuomalaisia sävellyksiä on tehty runsaasti. Viime aikoina ruotsinsuomalaiset ovat alkaneet säveltää myös uutta kansanmusiikkia samalla, kun kansantanssi kerää edelleen suuret joukot ruotsinsuomalaisia, sekä lapsia ja nuoria että aikuisia.

Toimet:

1. Ruotsinsuomalaisen musiikin luomiseksi ja levittämiseksi sekä toiminnan tukemiseksi on luotava asiantuntijoiden tuella toimintaohjelma.
2. Musiikin rooli ruotsinsuomalaisten lasten ja nuorten identiteetin vahvistajana on tärkeä ja sitä toimintaa on erityisesti tuettava esimerkiksi Mokoma -tyylisillä toimilla.
3. On tärkeää, että ruotsinsuomalaista musiikkia voidaan levittää tehokkaasti esimerkiksi kirjastojen kautta.
4. Tanssin- ja kuoro-ohjaajien koulutusta on kehitettävä.
5. Seuratanssiopettajien tutkinto on voitava suorittaa ruotsinsuomalaisten keskuudessa.
6. Perinteisten tanssien ja laululeikkien opettamista ruotsinsuomalaisissa kouluissa on tuettava esimerkiksi kiertävänä tanssipedagogian projektina.

Kuvataide

Kuvataiteilla on suuri merkitys ruotsinsuomalaisen identiteetin vahvistamisessa.

Toimet:

1. Taiteilijamatrikkelin julkaiseminen määrävuosina on turvattava erityisen tuen avulla.
2. On saatava aikaan työskentelyapuraha, joka on haettavissa vuosittain. Näyttelytoimintaa on tuettava.
3. Koulutusta on järjestettävä mm. paikallisissa kulttuurikeskuksissa esimerkiksi ruotsinsuomalaisissa kansankorkeakouluissa.
4. Vuoden taiteilijapalkinto on vakiinnutettava.

Ruotsinsuomalaisten arkisto

Ruotsinsuomalaisten arkisto on keskeinen laitos, joka dokumentoi Suomesta Ruotsiin muuttaneiden elämää, työtä ja muuta toimintaa sekä ruotsinsuomalaista yhteisöä laajasta perspektiivistä. Perinteisen arkistoinnin lisäksi toimintaan kuuluu aktiivinen yhteistyö ruotsinsuomalaisten ja eri puolilla Ruotsia toimivien yhdistysten kanssa.

Arkistolla on laajat, yhdistysten ja yksityisten ruotsinsuomalaisten toimintaa käsittelevät kokoelmat sekä perinteenkeruukilpailuilla koottua historiallista tietoa mm. työ-elämästä, koulusta käydyistä kamppailuista, kirkollisesta toiminnasta ja erilaisista traditioista. Arkiston kokoelmat kattavat siten perinteisen arkistoinnin kuten pöytäkirjojen lisäksi paljon yksityisten ihmisten elämään liittyvää henkilökohtaista aineistoa. Arkistolla on myös laajat äänite- ja valokuvakokoelmat.

Arkiston toiminta käsittää modernin arkistoinnin, dokumentoinnin, tutkimuspalvelun ja paikallistason arkistoneuvonnan.

Arkisto on julkaissut ja ollut mukana julkaisemassa useita sekä tieteellisiä että perinteenkeruukilpailujen aineistoihin perustuvia teoksia.

Ruotsin yhteiskunnan tuki on ollut riittämätön turvaamaan Arkiston perusrahoituksen sekä riittävät arkistotilat.

Toimet:

1. Ruotsin valtion on turvattava Ruotsinsuomalaisten arkiston perusrahoitus myöntämällä korvamerkittyjä rahoja.

Ruotsinsuomalainen läänintaiteilija

Ruotsinsuomalaisten monipuolisen kulttuuritoiminnan harjoittamiseen ja kehittämiseen tarvitaan ohjausta ja koulutusta. Ruotsin ja Suomen läänintaiteilijajärjestelmästä saatuja myönteisiä kokemuksia pitää tässä yhteydessä käyttää hyödyksi.

Toimet:

1. Valtion talousarviossa on varattava korvamerkittyjä määrärahoja ruotsinsuomalaisen läänintaiteilijan viran perustamiseen toiminta-alueena on koko Ruotsi.

Ruotsinsuomalaiset kulttuurikeskukset

Ruotsinsuomalaisten määrän ja maantieteellisen jakauman vuoksi Ruotsiin on tarpeen saada useita kulttuurikeskuksia. Niiden tehtävänä on tukea ruotsinsuomalaista kulttuuria ja koulutusta ja välittää suomalaista kulttuuria Ruotsin muun väestön keskuuteen. Kulttuurikeskuksina voivat toimia mm. ruotsinsuomalaiset kansankorkeakoulut ja koulut, Suomen-instituutti sekä suomiseurojen toimipaikat.

Toimet:

1. Valtion tulee tukea olemassa olevia ruotsinsuomalaisia kulttuurikeskuksia.
2. Ruotsiin tulee perustaa kaikki kansalliset vähemmistöt kattava tiedotus ja kulttuurikeskus.

Lastenkulttuuri

Ruotsinsuomalaisten lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin, kielen ja kulttuurin turvaaminen vaatii määrätietoista toimenpiteitä niin yhteiskunnalta kuin ruotsinsuomalaiselta vähemmistöltäkin. Tarvitaan ruotsinsuomalaista lasta koskeva kokonaisnäkemys ja sitä tukeva lapsipoliittinen ohjelma.

Lastenkulttuurin (sekä lasten itse tuottaman kulttuurin että aikuisten lapsille tuottaman kulttuurin) on oltava kaikkien ruotsinsuomalaisten lasten saatavilla. Kulttuuri- ja taideharrastukset tukevat lapsen identiteettiä, suomen kieltä ja osallisuutta ruotsinsuomalaisessa vähemmistössä.

Toimet:

1. Ruotsinsuomalaisille lapsille ja lapsiperheille on taattava kunnissa suomenkieliset kulttuuripalvelut, joiden vähimmäismäärä on suhteessa kunnassa asuvaan suomenkieliseen väestöön.(??) Ruotsinsuomalaistaustaisia työntekijöitä tarvitaan kunnallisiin vapaa-ajan- ja kulttuuritoimen virkoihin.
2. Yhteiskunnan tuki ruotsinsuomalaisten järjestöjen lapsitoimintaan on olematonta. Avustusnormit on muutettava niin, että suomi-seurat ja keskusliitto saavat tukea lasten kulttuuritoimintaan, kielikerhoihin, leirikoulutoimintaan ja perhekahviloihin.

V. Sosiaalipoliittinen ohjelma

Yleistä

Ruotsinsuomalaisen vähemmistön hyvinvointi edellyttää mm. taloudellista ja sosiaalista turvallisuutta, kieleen ja kulttuuriin perustuvat erityistarpeet huomioivaa lapsipolitiikkaa, vanhuspolitiikkaa, terveyden- ja sairaanhoitoa, vammaispolitiikkaa ja sosiaalipalvelua sekä lakimääräistä oikeutta saada yhteiskunnan keskeiset palvelut äidinkielellä.

Vähemmistöpolitiikan toteuttamista ja kehittämistä varten on sosiaalihalitukseen perustettava erityinen yksikkö/virkailijat. Näiden on toimittava kiinteässä yhteistyössä ruotsinsuomalaisten edustajista koostuvan viiteryhmän kanssa. On tärkeää, että ruotsinsuomalaisen vähemmistön terveyttä ja sosiaalisia oloja tutkitaan, että sitä koskevaan monitieteelliseen tutkimukseen ja tilastointiin myönnetään varoja sekä että alan keskeinen lainsäädäntö käännetään suomen kielelle.

Jotta hoitoa ja palveluja koskevalla vapaavalinnalla olisi merkitystä myös ruotsinsuomalaisille, olisi heillä oltava mahdollisuus valita suomenkielisiä palveluja ja hoitoa sekä saada näitä koskeva palveluraha. Yhteiskunnan on myönnettävä erityisiä määrärahoja suomenkielisten palvelujen käynnistämiseen kunnille, maakäräjille ja ruotsinsuomalaisten yhteisöille sekä yrittäjille.

Toimet:

1. Ruotsin ja Suomen on selvitettävä EU:n ja Pohjoismaiseen sosiaaliturvasopimukseen liittyvät mm. eläkkeitä koskevat epäkohdat, jotka koskevat maiden välillä muuttavia henkilöitä, sekä tehtävä aloite sopimuksen muuttamiseksi.
2. Ruotsin ja Suomen on yhtenäistettävä sairaskorvausten (ennenaikaiseläkkeiden) myöntämisperusteita sekä mahdollistettava läheishoitoavustus siihen katsomatta kummassa maassa omainen asuu.
3. Suomen kielen taito on laskettava ansioksi, kun palkataan henkilökuntaa virkoihin, joihin kuuluu työtä ruotsinsuomalaisten parissa.
4. Suomenkieliselle henkilökunnalle on maksettava kielilisää.
5. Palveluista on saatava suomenkielistä tietoa sekä kirjallisesti että Internetin kautta.
6. Hoitohenkilökunnan perus- ja jatkokoulutusta on järjestettävä suomen kielellä.
7. Suomenkielisen hoitoterminologian koulutusta on järjestettävä henkilöille, jotka ovat saaneet koulutuksensa ruotsin kielellä
8. Ruotsin ja Suomen on edistettävä sosiaalipalvelun sekä terveyden- ja sairaanhoitohenkilökunnan ja alan opiskelijoiden vaihtoa.

Lapsipolitiikka

Ruotsinsuomalaisten lasten ja nuorten on saatava kasvaa hyvissä ja turvallisissa oloissa, niin että heillä on mahdollisuus kehittää vahva myönteinen ruotsinsuomalainen identiteetti.

Toimet:

1. Lapsiperheille ja nuorille on järjestettävä tukea ja apua suomen kielellä.
2. Sosiaalipalvelun on tehtävä yhteistyötä ruotsinsuomalaisten järjestöjen kanssa mm. tukihenkilöiden ja perhekotivanhempien rekrytoimiseksi.
3. Toisen ja kolmannen polven ruotsinsuomalaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehitystä on seurattava ja tutkittava.
4. Suomenkieliselle lapselle on mahdollisen perhe- tai hoitokotiin sijoittamisen yhteydessä taattava mahdollisuus suomen kielen käytön jatkumiseen.
5. Lastenneuvoloiden on annettava lapsiperheille tukea ja tietoa lasten kasvattamiseksi kaksikielisiksi.

Vanhuspolitiikka

Ikääntyneiden ruotsinsuomalaisten määrä lisääntyy voimakkaasti lähivuosina. Arvion mukaan suomalaistaustaisia eläkeläisiä on vuonna 2020 lähes 70 000. Samalla vanhusten hoidon sekä terveyden- ja sairaanhoidon suomenkielisten palvelujen tarve kasvaa huomattavasti. Suomenkielisen hoitohenkilökunnan riittävyys on taattava tukemalla esimerkiksi henkilökunnan kielellistä valmiutta. Ikääntyneiden ruotsinsuomalaisten on saatava elää aktiivista elämää, heillä on oltava vaikutusvaltaa yhteiskunnassa ja omassa arkielämässään, heidän on voitava vanheta turvallisissa oloissa ja elää riippumatonta elämää, sekä saada oikeus hyvään suomenkieliseen hoitoon ja huolenpitoon. Tämä edellyttää myös valinnan-vapautta ja itsemääräämisoikeutta oman hoito- ja asumismuodon osalta. Mikäli asianomainen ei pysty ilmaisemaan toivomuksiaan, hänellä on oltava oikeus ilmaista ne läheisen tai uskotun henkilön kautta.

Tutkimukset osoittavat, että monen ruotsinsuomalaisen eläkeläisen ruotsin kielen taito on riittämätön ja taito voi kadota kokonaan vanhuuteen liittyvien sairauksien myötä. Myös omakielisen kulttuuriympäristön merkityksen on todettu kasvavan iän myötä. Ruotsinsuomalaisen vähemmistön ikääntyessä omaishoitajien määrä lisääntyy ja he tarvitsevat suomenkielistä tukipalvelua.

Toimet:

1. Vanhustenhoitoon ja hoitorahaan on koko maassa on oltava lakimääräinen oikeus.
2. Suomenkielisten hoitopaikkojen määrää on lisättävä pikaisesti.
3. Yhteiskunnan on myönnettävä tukea ja varoja sekä ruotsinsuomalaisten että kuntien hankkeille suomenkielisen vanhusten hoidon aikaansaamiseksi ja kehittämiseksi ja annettava erityistä avustusta, kun ne avaavat uusia hoitopaikkoja suomenkielisille. Sama koskee myös terveyden-, ja sairaanhoitopalvelujen käynnistämistä ja kehittämistä.
4. Kuntien ja maakäräjien on yhdessä vähemmistön edustajien kanssa laadittava toimintaohjelma suomenkielisten palvelujen järjestämiseksi ikääntyneille ruotsinsuomalaisille ja valvottava ohjelman toteuttamista sekä tarpeiden ja palvelujen kehitystä.
5. Toimintaohjelmassa on huomioitava päivätoiminta, kotipalvelu, omaishoitajien tukipalvelut, erityiset asumismuodot, vuoro hoito, diagnosointi, ehkäisevä terveydenhoito, suomenkielinen terveyden- ja sairaanhoito, kotisairaanhoito, päiväsairaanhoito, kuntoutus, psykiatrian palvelut, saattohoito, tiedotus sekä henkilökunnan koulutus.
6. Kuntien on aktiivisesti selvitettävä, haluavatko ikääntyneet ruotsinsuomalaiset hoitoa äidinkielellään, ja tarjottava hoitoa sitä haluaville.
7. Kuntien on solmittava sopimus suomenkielisistä hoitopaikoista joko toisen kunnan tai

ruotsinsuomalaisten ylläpitämän vanhustenhoitolaitoksen kanssa, mikäli kunta ei itse voi tarjota hoitoa tai palveluja suomen kielellä.

8. Kotikunnan on taloudellisesti vastattava hoidosta myös silloin, kun se ei itse järjestä suomenkielistä hoitoa.
9. Ikääntyneille ruotsinsuomalaisille on järjestettävä koulutusta ja toimia, jotta nämä eivät jää esimerkiksi tietotekniikan kehityksen ulkopuolelle.
10. Valtion, maakäräjien ja kuntien on myönnettävä avustusta ruotsinsuomalaisen vähemmistön eläkeläisjärjestöille ja otettava huomioon niiden jäsenmääriä koskeva erityistilanne ja mahdollinen rakenteellinen syrjintä.
11. Vähemmistöjärjestöjen on saatava edustus keskustason yhteistyöelimeen sekä maakäräjien ja kuntien eläkeläisneuvostoihin.
12. Ikääntyneiden ruotsinsuomalaisten on saatava oma asiamies.
13. Ruotsinsuomalaiset tarvitsevat tukirakenteiden tietopankin.
14. Jokaiseen lääninhallitukseen on saatava ruotsinsuomalainen asiamies.

Vammaispolitiikka/Vähemmistöpolitiikka toimintarajoitteisille

Niiden ruotsinsuomalaisten, joilla on vammoista tai sairauksista johtuvia toimintarajoitteita, on saatava yhdenvertaiset mahdollisuudet ja elinolot muun väestön kanssa.

Toimet:

1. Ruotsinsuomalaisten vammaisten tilanne on huomioitava suunniteltaessa palveluja ja hoitoa, ja päättäjien on oltava vuorovaikutuksessa vähemmistön vammaisjärjestöjen ja edunvalvontaelinten kanssa.
2. Ruotsinsuomalaisten vammaisten on saatava suomenkielisiä palveluja ja mahdollisuus osallistua yhteiskuntaelämään samoilla ehdoilla muiden kanssa.
3. Vähemmistöjärjestöjen tulee aktiivisesti tukea ruotsinsuomalaisten vammaisten verkostojen, yhteistyöryhmien ja yhdistysten perustamista.
4. Kuntien ja maakäräjien on myönnettävä avustusta ruotsinsuomalaisten vammaisten yhdistyksille, piirijärjestöille ja verkostoille sekä huomioitava niiden jäsenmääriä koskeva erityistilanne sekä mahdollinen rakenteellinen syrjintä.
5. Vähemmistöjärjestöjen on saatava edustus keskustason yhteistyöelimeen sekä maakäräjien ja kuntien vammaisneuvostoihin.
6. Tavoitteiden toteuttamiseksi on perustettava ruotsinsuomalaisten vammaisten asiamiehen virka.

Terveyden- ja sairaanhoito

Terveyden- ja sairaanhoidon tavoitteena on ruotsinsuomalaisten hyvä fyysinen ja psyykinen terveys samoilla ehdoilla kantaväestön kanssa. Tämä merkitsee sitä, että vähemmistön erityistarpeet huomioidaan hoidon suunnittelussa ja järjestämisessä. Tavoitteen saavuttamiseksi maakäräjien on yhdessä vähemmistön edustajien kanssa laadittava toimintaohjelma terveyden- ja sairaanhoidon sekä kansanterveystyön toteuttamiseksi ruotsinsuomalaisille. Maakäräjillä on myös oltava yksikkö/virkailijat sekä referenssiryhmä, jotka koordinoivat ruotsinsuomalaisen vähemmistön terveyden- ja sairaanhoitoa. Valtuuskunnan jäsenjärjestöjen on toimittava aktiivisesti ruotsinsuomalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi järjestämällä eri ikäryhmille liikuntaa ja kunnonvaalintaa.

Toimet:

1. Toimintaohjelmassa on ilmoitettava, miten suomenkieliset palvelut järjestetään, ja huomioon on tällöin otettava diagnosointi, tutkimukset, lääkäripalvelut, eri ikäryhmille tarkoitetut psykiatrian avohoitopalvelut, ehkäisevä terveydenhoito, terveysvalistus ja kuntoutus.
2. Niille paikkakunnille, missä asuu paljon ruotsinsuomalaisia, on perustettava suomenkielinen terveyskeskus tai suomenkielinen lääkäripalvelu sekä muita terveyden- ja sairaanhoitopalveluja.
3. Tehdessään hoitosopimuksia ja myöntäessään lupia yksityisvastaanottojen perustamiseen maakäräjien on edistettävä suomenkielisten palvelujen saantia ja jatkuvuutta sekä tuettava ruotsinsuomalaisten aatteellisia, osuustoiminnallisia ja yksityisiä hoidontarjoajia.
4. Maakäräjien on tiedotettava suomen kielellä terveyden- ja sairaanhoitopalveluistaan sekä suomenkielisistä lääkäreistä ja hoitohenkilökunnasta.
5. Maakäräjien on yhteistyössä järjestettävä valtakunnallinen suomenkielinen sairaanhoitoneuvonta.
6. Maakäräjien on huolehdittava suomenkielisen henkilökunnan jatkokoulutuksesta huomioiden heidän kielelliset ja kulttuurisia koskevat erityistarpeensa.

Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalvelujen tavoitteena on vahvistaa sosiaaliin tai taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden yksilöiden kykyä ja mahdollisuuksia elää täysipainoista elämää.

Sosiaalipalvelu vastaa monista tärkeistä tehtävistä kuten lasten, nuorten, ja vammaisten ja vanhusten hoidosta, väärinkäyttäjien ja kodittomien huollosta sekä rikosuhrien auttamisesta. Kunnan sosiaalipalvelun on yhdessä vähemmistön edustajien kanssa laadittava toimintaohjelma suomenkielisten palvelujen järjestämiseksi. Kunnan sosiaalivirastossa on oltava osasto tai virkailija, jonka tehtävänä on koordinoita, seurata ja kehittää niitä sosiaalipalveluja, joita kunta tai kunnanosa tarjoaa ruotsinsuomalaisille.

Toimet:

1. Toimintaohjelmassa on oltava suunnitelma siitä, miten ruotsinsuomalaisten keskuudessa voidaan kehittää ennaltaehkäisevää työtä, sekä siitä, miten vaikeuksiin joutuneita ruotsinsuomalaisia autetaan. Ohjelmassa huomioidaan lasten ja nuorten vanhusten ja vammaisten huolto, kodittomat, väärinkäyttäjät, laitoshoidot, rikosuhrin ja perheväkivallan kohteeksi joutuneet, mutta myös tiedotus ja yhteistyö vähemmistöjärjestöjen kanssa.
2. Yhteiskunnan on taloudellisesti tuettava ruotsinsuomalaisten järjestöjen päihdeidenvalistustyötä.
3. Kuntien on tuettava ruotsinsuomalaisten ylläpitämiä suomenkielisiä palveluja mm. ostamalla palveluja ja tiedottamalla niistä.
4. Sosiaalipalvelun on tuettava vähemmistöjärjestöjä, jotka tekevät sosiaalista työtä ja tukevat vaikeuksiin joutuneita ruotsinsuomalaisia.

VI. Ruotsinsuomalaisen valtuuskunnan jäsenyhteisöt

1. Ruotsinsuomalaisten keskusliitto
2. Ruotsin kirkon suomenkielinen työ
3. Finlandssvenskarnas riksförbund i Sverige FRIS
4. Suomenkielinen ortodoksinen seurakunta
5. Suomenkielinen helluntaiseurakunta
6. Sverigefinska Krigsbarn
7. Ruotsinsuomalaisten Kuvataiteilijoiden Yhdistys
8. Ruotsin Suomalainen Opettajaliitto RSO
9. Ruotsinsuomalaiset Eläkeläiset RSE
10. Ruotsinsuomalainen esikouluverkosto
11. Ruotsinsuomalaisten Nuorten Liitto RSN
12. Ruotsinsuomalaisten harrastajateatteriliitto
13. Ruotsinsuomalaisten kasvatustieteiden verkosto
14. Ruotsinsuomalaisten sosiaalityöntekijöiden verkosto
15. Ruotsinsuomalaisten vapaakoulujen verkosto
16. Ruotsinsuomalaisten kansankorkeakoulujen verkosto
17. Ruotsinsuomalaisten kirjastovirkailijoiden verkosto
18. Ruotsin Suomenkielisten Näkövammaisten Liitto
19. Ruotsinsuomalainen vanhustenpalveluverkosto
20. Ruotsinsuomalainen arkisto
21. Ruotsinsuomalainen korkeakouluverkosto
22. Mälardalenin korkeakoulun Suomen kielen ja kulttuurin keskus
23. Ruotsinsuomalaisten Virka- ja Liikenaisten Tukholman klubi – Rusuvilina
24. Ruotsinsuomalainen kulttuuriyhdistys